

Kunffy festészetének utóéletét hátrányosan befolyásolta az, hogy mindeddig nem jelent meg róla színes reprodukciókkal kísért könyv, kiadvány. Bár a somogytúri múzeum teljes gazdagságában, az összkép erejével nyújt áttekintést a művészetéről, az oda látogatók nem tudtak magukkal vinni egy olyan könyvet, amely a színgazdag, derűs művészi élmény továbbterjesztését szolgálná. A jelen kiadvány színes reprodukcióinak kiválasztásakor arra törekedtünk, hogy Kunffy minden stíluskorszakából, témaválasztásából adjunk reprezentáló benyomást. A millenium évétől, 1896-tól 1960-ig nem maradt ki egyetlen arculata sem a művészetének. Ha gondolatban összevetjük ezt az időszakot a magyar történelemben lejátszódtott témérdek eseménnyel és változással, azt állapíthatjuk meg Kunffyról, hogy lelki egyensúlyát nemcsak megőrizte, de egy fokozódó derű, érzelmi kitárulkozás lépései követhető nyomon a képein keresztül. A másik szimpatikus jelenség, hogy sem vallási, sem politikai motívációk nem befolyásolták a festészetét. Ez a megállapítás annak ellenére igaz, hogy találunk egy bibliai témájú képet, a "Jóbot" /1896./ és egy politikai témájút, a "Népgyűlést" illetve a "Köztársaság kikiáltását" /1918/. Az előbbi ugyanis a bölcséleti példázat, az utóbbi a színek derűje által az optikai élmény erejével hat. Baigazolta tehát azt a pályakezdőként írott parlamenti reflexióját, melyben szót emelt a politikának a művészetbe történt beavatkozása ellen. Kunffy ezt a művészi szuverénitását az

ötvenes években is meg tudta őrizni amikor művészetét az ő szándéka nélkül a politika némely vonatkozásban példának állította. Am mindez csak a népi életkép-ábrázolásai miatt történt. Kodály Zoltánhoz hasonlíthatóan tartózkodó tudott lenni az aktuális politika dolgában.

Szerencsésnek mondhatjuk, hogy Kunffy nem sajátította el azt az akadémiákon bevett témaválasztási módszert, miszerint a festménynek "szüzséje", azaz szórakoztató irodalmi háttere legyen. Az így kialakuló illusztráló szándék ugyanis a festőiségben rejlő lehetőségeket nyomja el. A szüzsé alkalmasint vallási, vagy politikai indítékává lett. Kunffy az életképeinek megoldásakor megtalálta azt a mértéket amelyben a festőiség nem válik pusztán az ábrázolás másodrangú kiszínesítőjévé. Nála az emberi figurák egymáshoz való beállítása nem egy pillanatnyi szituációra, hanem létezésük állapotára utalóan történt.

A "Somogytúri lányok vasárnapi beszélgetésben" /1909/ című festmény modellálása, a két leány meditatív nyugalma, a szép színes népviseleti ruhában úgy hatnak mint virág csendéleti elemek. Az arcok rezzenéstelen karaktere örködik az adott táji viláiban való méltóságuk felett.

A sokalakos "Somogytúri lakodalom" /1910/ című

festményhez sok szép vázlatot készített a művész. Külön a zenészek, külön a táncolók csoportjáról és az egészről egy nagyméretű színvázlatot, amely azonban teljes értékű impresszionista remekmű. A múzeumban őrzött kidolgozott változat nem kevésbé jó plein air festmény. Az életöröm ünnepi tömegjeletben történt kifejezése. Szemben a kép nézőjével a lakodalomnak hátatfordító falánk kisleány áll. Munkácsy képen találoztunk e figura előképével. A sötétruhás zenészek egy kupacba fordulnak, s az ő tömegükből fordulnak ki a táncoló párok. Mesteri az ötlet, ahogy a világossá fokozódó színes tömegből kivilágít a menyasszony fehér alakja. Az ő feje fölött magasodik, mintegy dicsfényt emelve a háromszögű házfal napsütött oldala. Kunffytól tudjuk, hogy a lakodalom résztvevői szerették volna magukat portréhűen ábrázolva megtalálni a képen, de a művész a festmény összhatására ügyelve, csak korlátozottan foglalkozott a karakterekkel.

(A karakterek ábrázolásának témájában)

Másfelől az egész, vagy félalakos portréin szintén mesteri tudásról tett bizonyosságot. Három különösen szép példát emelünk ki ezekből. A Leon Lhermitte francia festőbarátjának feleségéről Goya rafinált sötét színeivel és Manet ecsetjének fölényes könnyedségével festett Kunffy egy műtermi képet.

A látrányi kertészkedő tiszteletesről egy napfényben hunyorgó méltóságteli apostolt festett fehér bő ingben, mellényben, kezében ollóval és a kapanyéllal, zöld lombokkal körülvéve.

A hetvenéves kori önarcképe még az iméntinél is merészebb napfényvilágításban készült.

Az arisztokratikus eleganciájú mester világos színű nyári öltönyben piros karorsszéken ül műtermének oszlopa előtt. Méltóságteli tartással néz szembe velünk és mintha ezt mondaná: Én vagyok Kunffy Lajos, akit a derűs napfény sokáig éltetett egy tornyos falucskában.

Szembeötlő tény, hogy Kunffy magára nézve nem érezte kihívásnak a művészeti izmusok váltakozásának problémáját. Vállalta, hogy öregségére egy modern világban régimódinak tartásák őt a szakmai körök. Az emiatti okkeresés elvezetne ahhoz a hiábavaló kérdéshez, hogy milyen költeményeket írt volna Petőfi, vagy József Attila, ha megéri a szép öregkort.

A művészeti irányok a sorskérdésektől, nem pedig a divattól, a latolgatásoktól függenek. Ha erre Kunffy cigányos témájú képeinek őszinteségét, vagy a műkereskedelmi szempontú megfontoltságát firtatnánk, megnyugtató válasz olvasható le többek között a "Mihály cigány" /1905./ és a "Két cigány" /1910./

5

című képekről. Az előbbin Mednyánszky csavargóábrázolásaihoz mérhető sorsvállaló méltóság, az utóbbin biblikus erejű felmagasztaltság figyelhető meg. Milyen óriási társadalmi távolságot hidal át Kunffy tehetsége, amikor a szintén 1910-ben keletkezett Clemenceauné tüneményesen bájos, franciásan laza szövedékű pasztell arcképet készíttette. A disztinválóképességnek e szemléletes bizonyítékai olyan személyt feltételeznek, mint Jókai romantikus regényalakjai közül például az "Aranyember". Amint az életrajzi adatokból kiderül, Kunffy nem volt született arisztokrata. Amíg apja a birtokos nemességért dolgozott, a festő fia a léleknemesítő művészi kultúrában ért el rangot. A felemelkedés franciás ihletettsége nem vitatható. A megkapott becsületrenderről egy bizonyítvány. Am előfordultak viták az elrugaszkodás talaját illetően. Nem Kunffyról, hanem a szintén Munkácsys stílusban kezdő Rippl-Rónairól jelent meg olyan értékelés, hogy ha a francia szellemben történt szárnyrakapásakor mindvégig kitart Párizsban, híresebb művésszé válhatott volna. Ez a feltételezés persze Kunffyra is érvényes. Arra, hogy miért ment mindig Somogytúrra, hisz végül magához rántotta őt - Ady "A föl-földobott kő" című versével válaszolunk. "Föl-földobott kő, föl-

dedre hullva, Kicsi országom, újra meg újra Hazajön a fiad"... "Mindig elvágynak, s nem menekülhet, Magyar vágyakkal, melyek elülnek, s fölhogyanak megint."...

A sors ereje Rippl-Rónait a századeleji Kaposvár kispolgárai közé, Kunffy a somogyi faluba vezette vissza. Lemérhető a honi kötelékek festői megzabolásának hatása a "Mezőgazdasági munkáscsalád" című triptichont összevetve az ugyancsak 1926-ban festett "Táncolók Sevillában" című képpel. Kunffy ezt meséli a triptichonról: "Először a középső képet festettem meg, amelyen az apa éppen a kenyeret szegi meg és az anya a legkisebb gyereket tartja ölében. A legnagyobb leány a levest tálalja fel. Ez a család nagyon megfogott, mert a gyermekek száma már nyolcra emelkedett és az anya még mindig a legszebb arcú volt köztük. Szinte madonnaszerű volt az arca. Ezt festettem a legnagyobb passzióval. De a gyerekek is mind dolgosak és kedvesek voltak. Mikor a nagy kép elkészült /2 m magas és 4 m széles/, akkor fogtam hozzá az oldalképekhez, melyek egyike az első gyermek bölcsőjét ringató anya, a harmadik kép az anya halálát, a koporsó előtt álló apát, karján a legkisebb gyerekekkel ábrázolja." E képsor puritán

áhitatát a paraszti élet illúziótlan kötelességtudata folytja le már-már szociológiai riporttá. Viszont a második spanyolországi utazásakor festett mámoros impresszió egy sevillai mulatóban maga a festői szabadság és részegültség.

A vázlatnak készült kép mentes a lassan rajzoló ecset realista józanságától. A legnagyobb francia múzeumokban megállná helyét. Színpompás könnyedségét egy világ választja el a somogytúri zsánerképtől.

Kunffy Lajos művészetét nem lehet közvetlenül besorolni valamely iskolába, vagy csoportosulásba.

Ugyanaz a szándék vezérelte őt is, mint a müncheni Hollósy iskola azon tagjait, akik Nagybányára költöztek át és tradíciót építettek a honi képzőművészet számára.

Munkácsy Mihály előttük járt a tradíció építésében. Létrehozott egy stiláris fogódzót néhány festőgeneráció számára egészen Tornyaiig és Rudnayig, amely sajátos magyar vérmérséklettel és őszinteséggel bírt, függetlenül maradva a müncheni naturalista és a párizsi impresszionista hatásoktól. Kunffy festészetének kialakulásában mindhárom tényező szerepet játszott: Munkácsy, München és Párizs. Mindezek a bűvópatakok azonban alig tapinthatóak már ki egyéni szellemü látásmódjának folyammed-

rében.